

De zieken bezoeken

Werk van Barmhartigheid: 'Ik was ziek en Gij hebt mij bezocht'

Geestelijk werk van Barmhartigheid: 'Ik was bedroefd en Gij hebt mij getroost'

Veel problemen vragen om een oplossing. Zo wordt gesproken over de oplossing van het vluchtelingenprobleem en wordt gezocht naar politieke oplossingen voor Syrië. Politici noemen ook naarstig oplossingen tegen armoede in Nederland: Is het werk? Of is het toch opleiding? Is grotere maatschappelijke deelname een oplossing voor armoede? Het zijn stuk voor stuk complexe vraagstukken die dringend om 'oplossingen' vragen.

Mensen die barmhartig willen zijn, hebben soms een innerlijke drang om situaties te verlichten en op te lossen. Zorgen dat er eten en kleding is, dat de

kinderen schoolspullen hebben. Wijs mensen op de meedoen-regelingen in veel steden en dorpen! Dat is allemaal nodig en waar. In Zijn oproep aan Zijn volgelingen om barmhartig te zijn, roept Jezus Zijn volgelingen op voor de zwaksten, de minsten, te zorgen, zodat we in hen Christus en daarmee God zullen dienen. Werken van barmhartigheid tonen ons meestal situaties die niet zomaar op te lossen zijn. Dan is barmhartigheid nodig.

Barmhartigheid, het geloofswoord dat we dit jaar verdiepen, is mooi en goed maar heeft ook lastige kanten. Het is niet het eenvoudige 'goed doen', het vraagt net iets extra's. Ik denk dat de werken 'het bezoeken van zieken en het troosten van bedroefden' dat duidelijk kunnen maken. Barmhartigheid is dat je openstaat voor een ander, goed bent voor een ander, je door de nood van een ander laten raken omdat die ander – net als jij – een beeld is van God. Dat vinden we in de caritas en diaconie een lastige gedachte. Want die ander zat in de gevangenis en niet ik; ik heb genoeg te eten en ben rijk en die ander niet. We denken dat het goed-doen alleen de ander betreft, terwijl het erom te doen is dat die ander is als jij. Dat die ander, net als jij, beeld is van God, en dat jij, net als die ander, door het leven geraakt kunt worden. Ook al denken veel mensen dat honger of gevangenschap hen niet zal overkomen (en de meesten overkomt het ook niet), ziekte en droefheid kennen we vrijwel allen van binnenuit. Als we ziek zijn, willen we sociaal niet aan ons lot worden overgelaten, en als we bedroefd zijn is niets zo weldadig als getroost te worden. Barmhartigheid voor de naaste is er, omdat zij is zoals jij. De werken van barmhartigheid en de situaties die ons worden voorgelegd, zoals honger, gevangenschap en ziekte, laten ons zien dat een probleem zich niet zomaar laat oplossen. Het geloofswoord barmhartigheid wijst ons erop dat die situaties op zichzelf al moeilijk genoeg zijn en dat het dan volstaat om de ander nabij te zijn. De bedroefden troosten en de zieken bezoeken, twee werken van barmhartigheid, laten zien dat je niet iets kunt doen om een situatie op te lossen, maar dat aanwezigheid, in liefde, al voldoende kan zijn.

Dan is er nog een derde element in barmhartigheid. Het vraagt iets extra's, het vraagt erom je eigen drempels over te gaan, om 'buiten jezelf te treden'. Barmhartigheid vraagt erom dat je juist die dingen doet, waarvan je weet dat ze de wereld tegenstaan, dat je er vuile handen van krijgt, dat je in de nabijheid van zieke lichaamsgeuren bent, dat het verdriet van anderen je eigen verdriet naar boven laat borrelen. Barmhartigheid vraagt om aan jezelf de vraag te stellen: "Zou ik hier niet iets moeten doen? Zou ik niet even mijn eigen geregelde leefwereld moeten verlaten, niet bang zijn om er voor die ander te zijn, van wie ik eigenlijk zo goed begrijp dat mijn aanwezigheid gewenst is?" Paus Franciscus zegt het zo: "Buig ik mij over wie in moeilijkheden verkeert of ben ik bang mijn handen vuil te maken? Ben ik in mijzelf opgesloten, in mijn eigen aangelegenheden, of merk ik wie mijn hulp nodig heeft? Dien ik alleen mijzelf of weet ik hoe ik anderen moet dienen, zoals Christus die gekomen is om te dienen, tot het geven van Zijn leven toe?"¹

Troosten en zieken bezoeken, een aparte bezigheid

Het lijkt zo eenvoudig en vanzelfsprekend: als iemand bedroefd is, troost je haar of hem en als iemand ziek is, dan ga je erheen. Ik realiseerde me de afgelopen maanden, me meer dan anders bezinnend op de werken van barmhartigheid, dat dat helemaal niet zo is. Ik verneem vaak ziekte en verdriet als nieuws en bedenk niet altijd dat ik nu iets zou moeten ondernemen. Als iemand langdurig ziek is, als die ziekte niet te genezen is of lang duurt, bezoeken we de zieke helemaal niet vanzelfsprekend. We wachten af, sturen een kaartje, bellen of whatsappen, maar dat was het dan. Het is lang niet altijd prettig om zieke mensen te bezoeken. Ze zijn soms in zichzelf en hun ziekte opgesloten, hun wereld wordt kleiner. Het vraagt moed en barmhartigheid om bij zieken op bezoek te gaan en te blijven gaan. Vanwege hun ziekte, vanwege onze eigen kwetsbaarheid. En ja, het kost tijd. In de parochies zijn er gelukkig veel mensen die zieken bezoeken. Ik bedoel dan niet de eenmalige evenementjes die georganiseerd worden en ook belangrijk zijn, maar vrouwen en mannen die (twee)wekelijks op bezoek gaan bij mensen thuis, in ziekenhuizen, verpleeghuizen en hospices, om mensen nabij te zijn. Deze barmhartigen zijn er niet om zieken te genezen, ze weten soms niet wat ze

moeten zeggen, bij mooi weer zitten ook zij liever met een boek in de zon, maar ze gaan, steeds opnieuw. Zo is het ook met de troost. Wie verdrietig is, wil getroost worden en niet vermeden. De oorzaak van het verdriet wordt door troost niet opgelost: een verloren geliefde, verloren gezondheid, verloren welzijn, verloren arbeid, verloren vertrouwen – ze keren door troost niet terug. Maar troost verzacht verdriet, troost laat weten dat we in medemenselijkheid met elkaar leven. Troost laat zien dat het leven door kan gaan. En ach, troost hoeft niet groots te zijn. Het is een gebaar, een leven beluisteren, een hardop gesproken gebed of de belofte: "Ik zal voor je bidden." Gewoon

iemand niet alleen bij de pakken neer laten zitten. In parochies is er alom troost: van de pastores die mensen begeleiden, en in rouwgroepen en pastorale cafés, waar mensen elkaar tot troost zijn.

Eén van de namen waarmee wij Maria kennen in de rooms-katholieke traditie is Maria Consolatrix: Maria Troosteres van de bedroefden. Maria is een vrouw die het grote verdriet kende van het omstreken leven en de even omstreken dood van haar Zoon. In haar verdriet herkennen veel mensen hun eigen verdriet. Aan haar kan het eigen verdrietige verhaal worden voorgelegd. Er gaat troost uit van deze Moeder.

Er is een leven van onrecht en van goedheid. De vluchtelingencrisis, de armoede wereldwijd, de etnische conflicten, de beschadiging van aarde en milieu, het geweld tegen kinderen, ze vragen alle om opgelost te worden. Met hart en ziel zullen we ons daarvoor inzetten. Maar meestal ligt het niet in ons vermogen om daar direct iets aan te doen. Barmhartigheid roept ons op om hup de drempel over te gaan, om geraakt door het verdriet van de ander en bezorgd om zijn of haar ziekte, 'buiten onszelf te treden', en te doen zoals Hij het ons heeft voorgedaan: "... om tranen te drogen van mensen die geslagen zijn, om harten te helen van mensen die gebroken zijn, om brood te worden voor vandaag en de vrede zelf te zijn."²

door dr. Trees Versteegen, teamleider DKCI

¹ Paus Franciscus, *De kerk van barmhartigheid*, Amsterdam 2014, blz. 116.

² Eucharistisch gebed VI.